

Nr 285.

Av herr **Bärg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150, angående anslag för bekämpande av arbetslösheten samt lindrande av nöd.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 150 till årets riksdag angående anslag för bekämpande av arbetslösheten samt lindrande av nöd, uppdragas konturerna till den hjälpaktion, som avses i utvecklad omfattning böra fortsättas till följd av den rådande arbetslösheten. Denna hjälpaktion föreslås i propositionen böra läggas utefter tvenne något skilda linjer. Den ena av dessa syftar till att bispringa så kallade kvalificerade arbetslösa medelst beredande av nödhjälpsarbete eller tilldelande av arbetslöshetsunderstöd, samt i vissa fall med bidrag till hyror med mera avseende hemmens sammanhållning. Den andra avser lindrande av nöd bland de av arbetslösheten mera indirekt berörda »till exempel fattiga änkor med många barn, en hel del pensionärer, gamla och sjuka med flera» å orter, där arbetslöshetens mera indirekta verkningar bragt dessa i ett så att säga övergående men svårt nödläge. De föreslagna hjälpåtgärderna till den förstnämnda kategorien, det vill säga de kvalificerade arbetslösa, skall jag helt förbigå, enär förslag till önskvärda förändringar i de uppdragna riktlinjerna likväl genom framburna motioner komma under omprövning inför utskott och riksdag. Jag vill endast betona nödvändigheten av, att de i propositionen föreslagna åtgärderna om tilldelande av »hyresbidrag samt annat understöd för hemmets oundgängliga sammanhållande» hos arbetslös komma till stånd. Likaså vill jag angående den andra kategorien nödlidande, det vill säga de som mera indirekt drabbats av arbetslöshetens verkningar, inskränka mig till att understryka, vad av departementschefen anförts å sid. 51 och 52 i propositionen. Det kan nämligen icke vara önskvärt, att ett

allt för stort antal mindre bemedlade, som under normala förhållanden ärligt sträva efter och även kunna reda sig utan den allmänna fattigvårdens mellankomst, genom ett mera tillfälligt nödläge tvingas över att anlita denna hjälpform, liksom det förvisso i många redan nu starkt skattetyngda kommuner skall visa sig ogörligt att på värdigt sätt bispringa dessa utan statliga bidrag till kommunens fattigvård. Och att efter ett flertal års hjälpverksamhet efter andra linjer nu i sista stund leda in denna statsunderstödda verksamhet på de mera permanenta vägar, som ett bidragande till den allmänna fattigvården måste anses innebära, torde bland annat ur konsekvensernas synpunkt knappast vara klokt. Kunna svårigheterna bemästras utan beträdande av den vägen, förefaller detta av flera skäl önskvärdast.

Ehuru föreslagna hjälpåtgärder av olika slag endast rent allmänt äro i propositionen uppdragna och man väl kan förvänta ett tydligare utformande av riktlinjerna i en möjligen senare kommande proposition, där de slutliga äskandena av medel framställas, anser jag mig likväl redan nu böra påpeka en viktig omständighet, som måhända förbisetts eller i varje fall icke i den föreliggande propositionen omnämnts. Det är nämligen det trängande behovet av hjälp i vissa fall till ytterligare en kategori genom arbetsbristen nödställda, men vilken icke så vitt ur propositionen kan utläsas kan tillföras något ekonomiskt stöd. Det är de arbetare, vilka gå kvar i sitt arbete men dock med en väsentligt avkortad arbetstid. Dessa lära icke, åtminstone med nu rådande bestämmelser (se Svensk författningssamling nr 696 år 1920), kunna hänföras till de kvalificerade arbetslösa, vilka äro berättigade till något slags hjälp av statsmedel. Icke heller lära de kunna hänföras till dem, som enligt propositionen skola bispringas genom »åtgärder till lindrande av nöd», det vill säga änkor med många barn etc., således arbetslöshetens indirekta offer. Och likväl äro förvisso en hel del av dessa i arbete varande i ett lika betryckt läge som de kvalificerade arbetslösa. Genom påtryckningar från arbetarna själva, från kommunala myndigheter med flera liksom av andra skäl, har ju industrien i många fall sedan lång tid tillbaka avkortat arbetstiden intill 24 timmar i veckan och därunder i stället för att helt nedlägga driften. Med den reducerade timlön som numera ofta förekommer säger det sig självt, att denna grupp arbetare i vissa fall kan vara i till och med ännu sämre läge än de, som beretts tillfälle uppehålla sig med nödhjälsarbete, även om detta avlönas så lågt som nu sker och som i propositionen förutsättes skall ske. Bliva de därtill utestängda från möjligheten att på ett eller annat vis erhålla

bidrag som familjeförsörjare, hyresbidrag och annat tänkt understöd för hemmets oundgängliga sammanhållande, råka dessa förvisso i ett rent fruktansvärt läge, som icke kan försvaras endast därmed, att den eller den industrien icke alldeles slagit igen, utan arbete beredes en eller annan dag i veckan. Mig synes därför ofrånkomligt, att blivande bestämmelser formis så, att hjälp även kan beredas dessa i de fall, där nöden så oundgängligen kräver.

Att uppdraga bestämda normer för dylika fall är givetvis liksom i många hithörande fall omöjligt, utan måste vederbörande lokala myndighet efter noggrann omprövning och eget bedömande medges rätt att ingripa. Som vägledning kan ju tjäna jämförelser med de förhållanden, som råda bland dem som deltaga i anordnade nödhjälpsarbeten eller annorledes stöddas som kvalificerade arbetslösa. Då direkt tillskott till daglön i här avsedda fall svårigen lär kunna ifrågakomma, torde hjälp lämpligast kunna ske såmedelst, att dessa inbegripas bland den kategori man avser bispringa genom »åtgärder till lindrande av nöd». Läggas, som departementschefen föreslår, härvid bestämmelserna så vida, att bästa formen för hjälpåtgärderna kan väljas av den lokala myndigheten, bör ju stå öppet att bispringa även med hyresbidrag och annat understöd för hemmets sammanhållande i de fall, där detta anses oundgängligen påkallat. Den invändningen kan ju anföras, att hjälps bibringande i dessa fall tillkommer kommunen, enkannerligen då fattigvården. Ingenting synes dock tala för en särställning av nu påtalade nöd från annan av liknande orsaker tillkommen. Icke heller lærer personurvalet vid avskedandet ge stöd för en sämre behandling av de nödlidande, som under nu anförda förhållande gå kvar i sitt arbete mot de som helt avskedats, utan måhända snarare tvärt om. Likaså kan det ej vara önskvärt, att en arbetsgivare, som måhända med egen uppoffring uppehåller någon del av driften för att undgå ett väsentligt sämre läge för den behållna personalen, helt lägger ned sin rörelse. Vad det kommunala ingripandet på enbart egen bekostnad beträffar må ytterligare erinras, att särskilt där skattetrycket redan nu är högt det krav, som i varje fall måste ställas på kommunen, tillika med minskningen i skatteintäkter såväl innevarande år som ännu mer följande i många fall utestänger all utsikt till de offer som skulle krävas.

Huru ansträngd statens budget än är, torde en fördelning av tungan på denna större enhet vara mera möjlig att uthärda än det rent ruinerande läge en del kommuner förvisso ändå komma att bringas uti.

Med hänvisning till vad sålunda anförts får jag värdsamt hemställa,

att riksdagen vid angivandet av riktlinjerna för anslaget användande måtte beakta i motionen anförda synpunkter.

Stockholm den 31 mars 1921.

A. J. Bårg.
